

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
20 Novembre st. v.
2 Decembre st. n.

Ese in fie-care dumineca.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 47.

ANUL XIX.
1883.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$,
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 25 lei.

Aș vré sê plâng...

Aș vré sê plâng un plâns amarnic,
Cu-adânc suspin năbuzitor;
Cu răni — ceréscă rouă
Și în pînă-mi arđetor.

Aș vré sê plâng, dar nu pot
Să și în pieptu-mi clocotesc
Ale dureri, turbate valuri
Ce viétau în inima-mi.

Blastém maternic cad' asup
Ca focul iadului nestins,
Tu ce-ai sădit în al meu suflet
Dureri și chinuri fără pînă!

1881.

M. Pompiliu.

O poetă pe tron.

(Incheiere)

Acum din frageda copilărie, când se află pe malurile Rinului, Carmen Sylva și-a ales Legenda de favorită a sa; această eră fermecătoare Legendă germană, ce are niște ochi mari albaștri, și își oglindează chipul în undele mătăsoase ale Rinului. Predilecțiunea această a urmat-o pe poetă și în țera depărtată de pe malul Dunării. Ea însuși în prefata colecțiunii de „Poesii românesce” numește Legendă de „amica sa iubită”, care n'a părăsit-o nici în strămetate. Aici însă Legendă are bucle negre, ochi bruni, și poartă un costum frumos oriental:

Și din Carpați ea sacă în sbor
Spre Dunăre, spre faleză mare,
Purtând în piept un colimez dor
Și în ochi-lăcrăm de înstare.
Dar și-a păstrat veșnic în pa-fum
În fundul inimii curate,
Când, alină și acum,
Durerile nemângăiate.

Aceste legende cu ochi negri ale României ni le povestesc regina în „Poveștile Peșului” — Din regalul poetei Carmen Sylva. „Pelesmärchen, aus Carmen Sylva's Königreich”, acesta este titlul autograf al operei.

Pe unde stânci în nori urcate
Cu vechi păduri sunt coronate,
Și riul sprinten cu reci valuri
Spre vale fuge dintre deluri,
Și prin livezi, zimbînd la soare,
Cresc mii de flori mirositoare:
Ca raiu de soare luminat,
Acolo este-al meu regal.

Pe unde, doina când răsună,
Grea jale 'n suflet ți-s-adună,
Pe unde 'n ochi privind, zăresci
Nespusul farmec din povești,
Și dragostei flacăra vie
Și în valuri de parfum scaldă:
Acolo este-al meu regal.

Aceste legende ni le povestesc chiar Peșul:
„Din Buceciul, care, vechiu de bătrân ce este, a vădut
așa de multe, încât nici nu-i vine sê se mire de nimic,
se avîntă clocotînd un pîrfu de munte atît de selbatic
și de năvalnic, încât par că în resfățarea lui ar voi sê
cutreere lumea tîtă. E un voinic minunat Peșul, cu pîr-
rul creș și cu adânci ochi albaștri, și e atît de voios
și de tare, fiind că s'a născut în adâncimile unui munte
uriaș. Se dice că vine dintr'un loc năpraznic, care-i as-
cuns în fundul pămîntului și în care șed ținele apelor.
Și decă stai mai mult lângă Peșul, așa de mult, ca de
stătut ce stai, sê uiți lumea, auzi cu totul deslușit cân-
tările ținelor. Chiar se ivesce din când în când câte o
țină, care plutind pe o frunză mare și lată de-a lungul
Peșului la vale, alunecă din trîpță în trîpță peste
cascadele apei și privesce cu ochi voioși la lume. Dar
nu pîte sê o vedă, de cât acela, care s'a născut
pe la tîcă și nu a avut nici odată vr'un cuget
rîu în sufletul lui. Ele netezesc cu degetele lor gin-
gașe pletele creșe ale lui Peșul, și vorbesc pe șop-
tite cu dînsul despre lîgănul lor cel ascuns în
tainițele muntelui, apoi el le pune în față oglinzi miti-
tele, ca sê-și vedă chipurile trandafirii. Er șopțele lor
sînt tainice, ca și când ș-ar furișă prin frunziș adierea
unui vînt domol. Apoi — Peșul nici odată nu obo-
sesce, atît de mare i este puterea și de grabită călî-
toria. Darnic din fire, își reînnoiesc mereu valurile spu-
megate și nu se intrîbă cât a dat și cât i mai remăne.
Scie prî bine, că jos în adâncime e lacul mare care
nu sêcă nici odată, cîtă vreme Buceciul nu se va fi
prîbușit și marea nu va fi acoperit Carpații”.

Poeta a ședut timp îndelungat pe malul Peșului,
ascultînd poveștile lui; și în aceste povești ni se pre-
sintă poesia vechiului codru din Carpați și a stîncelor
sale uriașe. Astfel cea dintîiu „Vîrfu cu dor” respiră

acésta poezie în diferite decorațiuni însuflețite de ființe superioare, care înconjură pe erou. Acest erou este un cioban, dela care iubita sa capricioasă cere drept probă de amor, „să rămâie sus la munte fără oi”. El se supune capriciului copilei; se urcă sus pe un vârf de munte, și rămâne acolo privind în jos spre Dunăre. De odată-l impresoră un farmec de minune: figuri amăgitoare de femei îl ispitesc, piticii din sinul muntelui îl pedepsesc, pentru că a devenit necredincios datoriei sale. Când se află din nou pe culmea solitară, o stâncă se prefacă în femei uriașe, îl îmbrățișează cu brațe de pîtră și îl sărută cu buze de pîtră, dîcînd: „Eu sînt dorul, și ești al meu”. Femeia se schimbă erăși în stîncă; un om palid și sdrobotit șede sus pe culme, și când el voește a saluta cu buciumul turma sa ce se apropie de dînsul, cade la pămînt fără viață. Ciobanii îl înmormîntară, unde-l aflară,  r v rful muntelui îl numiră — „V rful cu dor”.

Un alt munte al Carpaților se chiamă „Furnică”. Furnicele au rugat pe o f t  harnic  și tiner , să le fie regină. Ele voiau a-i zidi un palat frumos, numai să nu se int rc  nici odată între  meni, ci să r m ie t t  viața cu d nesele; numai morm ntul mamei sale, să-l p t  cercetă câte odată, dar să nu vorb esc  nici atunci pe drum cu vre-o ființă omenesc . Palatul s'a și zidit cu o pompă fabulos  pentru Viorica cea cu părul de aur. Fiesce că nici feciorul de imp rat nu lipsește, cu care regina furnicilor s  converseze când se duce la morm ntul mamei sale. Drept pedepsă ea fu înmorm ntat  de vie în palatul ei, pe care furnicele l'au ruinat, astup ndu-i t te inc perile, și au ridicat în locul acela un munte mai înalt de c t V rful cu dor, care se numește — Furnica.

Eroina poveștii a treia, intitulată „P tra arsă” trimite ind r t la luptă pe iubitul ei, care s'a întors pe ascuns din resboiu. El se duce, dar c nd se int rce  r din resboiu se int rce r nit și lipsit de lumina ochilor. Copila ins  nu inc t  de a-l iubi, și se mărită după d nsul.

De „Jipii”, doi colți uriași, puși unul l ng  altul, pe când printre d nșii se aruncă în cascade furioase „Url t rea” la vale, este legată o tradițiune, care ne povestește despre amorul ce nutriau doi frați gemeni pentru o frumoșă copil , Rolanda. Ea i iubesc pe am ndoi aș  de nemărginit, ca pe sine însăși; de aceea nu p te să se dea nici unuia dintre ei, și se aruncă intr'o prăpastie, dîcînd: „Care me va scóte de aici, s mi fie bărbat”. În cădere-i ea se prefacă intr'o cascadă spumeg toare,  r cei doi frați, care se aruncă după d nsa, se prefacă în st nci. O metamorfos  Ovidian  din Carpații României.

F rte ingenioș  este povestea „Caraimanul”. „Valea Cerbului” are o marcă interesantă: o f t  de imp rat, care umblă călare pe un — cerb.

Noi nu putem să povestim aci din nou tot ce Peleșul a șoptit poetei ascultătoare, și nu scim c t din aceste povești aparține tradițiunii populare, și c t este de a se atribui liberei invențiunii a poetei? Vedem ins , că t te s nt legate de minunile naturei, ce se află prin munții României, de st nci, lacuri, cascade etc. și narrațiunea dela început p n  la sf rșit este plină de farmec poetic.

Cu totul alt caracter are seria de legende intitulată: „Istoria suferinței” („Leidens Erdengang”, Berlin, Alexander Dunker, 1882). Aici nu mai avem de a face cu tradițiuni populare, care sînt legate de minunile locale ale naturei, ci fantasia autonomă a poetei iși crează ea singură o nouă lume de ființe, plină de înțeles profund. Aceste narrațiuni nici nu form z  o serie de legende, său de povești, ci un cerc de alegorii. În contra Alegoriilor se ridică cu tot dreptul vocea poetei

dîcînd: că forma și înțelesul lor nu se unesc între sin destul de str ns, că se află între ele un gol, care n se p te umpl . Cu t te acestea poeți mari ca Dant și Goethe au țesut printre poemele lor părți alegorice de un înțeles fórte adânc. Se înțelege, că Alegoriei este străină cu totul naivitatea Legendei. E caracteristic ins  în „Istoria Suferinței”, că alegoria poetei alunecă adese ori pe t r mul legendar, ni se arată sburdalnic  și neast mp rat  în sborul ideilor și în cuvintele, și nu urm z  nici odată drumul obișnuit al alegoriei. Dar nici idei legate una de alta cu de-a sila nu se găsesc în ac sta scriere. Poeta a scris ac sta serie de legende chiar cu s ngele inimei sale. Ca intr'o la ternă-magică, aș  în partea din urmă a seriei, care est intitulată: „O viață” (Ein Leben) ni se arată imaginea propriei sale vieți. În drumul ce conduce spre adevă ea cercet z  artele frumoșe; la început o ademenește muzica, dar suferințele o fac a se convinge, că d nsa nu este artistă; ineepe a se ocupă cu studiul științelor dar știință e pr  mort  pentru d nsa, și acoperită de praf; ea voiesce s  tr ieșc . Mai t rziu e nevoită s asiste l ng  patul de mort  al unui  nger de copil  „Trait-a d nsa  re?” Un bărbat tin r stă l ng  ea „Vrei s'o pl ngi în t t  viața ta? O cale aspră și st r c s : voiesci s  o percurgi? Muncă grea și mare că un munte: vrei a o suportă?” Astfel o intr b  suferința, și ea raspunde: „Vreu...” Muma iși perde copila sa, ai cărei ochi strălucitori se inchid pentru tot d una; ea apucă condeiul și scrie, f r s  scie că profes z  și cultivă o artă; munca și zelul ei pentru fericirea altor  meni devin din ce în ce mai serioște. De odată s'a cutremurat p m ntul sub picioarele n tre și resbelul eși la ivel  insotit de toți tovarășii se Glasul lui  r de tunet, ochii-i de foc, și brațele de fulger. Mant ua, care-l acoperi , ascunse tot cerul în nopte negr . „Noi ne-am pus în joc viață, avere, onoare, și am udat p m ntul cu valuri ingrozitoare de s ng isvorit din inimele nóstre, numai ca să eșim inving tori împreună cu amicii n ștri, care erau aș  de str n legați de noi, ca și noi de d nșii. Partea mea  r de a vindec  r nile și de a alina suferințele. Dreptate ins  nici aici n'am găsit. Noi eșir m ce e drept, neinsp m ntați și cu glorie din resbel, dar veniră invidia gelosia pe urma n str , f c ndu-ne drumul aspru lunecos”.

T te aceste s nt niște mărturisiri adevărate în costum alegoric, care ne prezentă viața poetei în t t  fazele ei mai însemnate, dela patul de suferință a fr telui iubit, p n  la resboiul Rom no-Turc. Printre personajele alegorice ale acestei divine comedii, pe l ng  Si ferinț  mai int lnim: Pacea, Durerea, Mortea, Răbdarea, Curagiul, juc nd fóie-care câte un rol de frunt. Caracterizarea acestor persoane este tot d una intuitiv și plină de spirit. Despre eroina principală ni se spu următoarele: „Suferința”  r o copil  gingașă și frumoșă, cu părul negru, care m rgini  o față albă ca cer. Buzele ei subțiri erau rmai tot d una inchise, ochii negri erau triști ca de mort , aș  inc t nimeni nu putea privi, f r ca să pl ng . Sărmana copil  nu era nicăiri acasă, și umblă f r repaus dintr'un loc intr'altul, când intră în coliba săracului, când în palatul bogatului.  r aș  de tăcută și tristă, inc t nimeni nu putea opri de a o primi în casa sa. Dar ce minune la cine se uită, acelaia i se int mpl  o mare nefericire. Unul perdea pe unicul seu copil, altul onórea și reverea sa, al treilea  r f r vină prigonit de dușmanul sei; altuia i se nimeriau tot copii rei și-l făceau corunt înainte de timp, său se n scea vrajbă între sau seu vre-unul din familie cădea bolnav și nu se mensecul  cu anii.  menii se intrebau uimiți, de unde veni  at ta urgie, și nu sciau, că ei înșii deschisese

ușa palidei și tăcutei suferinți; chiar dênșii o chemaseră la mēsa lor*. Tot asemenea sânt desemnate și portretele celorlalte persoane, și măregele acțiunii alegorice sânt înșirate într'un mod foarte ingenios. Ici co-lea, ca în „Medusă” și în „Nemilostivul” (Der Unerbittliche) găsim tablouri grandioase, ce par a fi zugrăvite de imaginația unui Dante; în altele ca „Eremitul” (Der Einsiedler) novela (legenda) intră din nou în cadrul alegoriei. Întręga serie de legende este o creațiune proprie, care nu ne permite să o aședăm definitiv în nici una dintre rubricile estetice și ale literaturii; dar ale cărei drepturi la viață sânt cuprinse în generala originalitate a poetei.

Dacă acest spirit genial se imbracă în costumul narațiunii poetice al imnului, și al legendei, precum am vădut până aici, el lapedă însă din când în când acest costum, și din incovela adâncei sale meditațiuni face să scape schintei de sine strălucitoare. Acesta se întemplă în „Les pensées d'une reine” (Paris, Calman Levy 1882). Acesta colecțiune de idei și cugetări fulgerătoare a scos'o la lumină Louis Ulbach, și-a provēdut-o și cu introducere, în care o asemēnă cu „Esquisses morales et politiques” ale comtesei d'Agoult. Ulbach a clasificat sentințele în deosebite rubrici. Cu tot dreptul ȃice el, că acesta colecțiune se pōte pune alătura cu cele mai renumite colecțiuni de „maxime”; el laudă mai ales „originalitatea cutezătoare” a ideilor. Ceea ce dă reflecșiunii reginei un caracter propriu și mișcător, este silința ei neobosită de a esplică nefericirea și suferințele și de a innălță regalitatea.

În 15 rubrici deosebite găsim aici o mulțime de cugetări pline de adevēr, exprimate când în mod figurat după obiceiul lui Jean Paul, când în fulgerătoare antithese franțuzesci. Aceste „Pensées d'une reine” completează imaginea cugetătoare și poetei de pe tron.

Noi nu punem mare preț pe produsele lirei academiane, atât de perfecte în privința formei, dar atât de sărace în idei; ne plac însă mult operele create de Carmen Sylva, care, pe tot ce dēnsa produce, pune timbrul unei cugetări adânci și plin de spirit. Portretul ei literar nu este terminat încă; ea lucrēză neconținut pe câmpul literaturii, și munca ei are să producă încă multe fructe frumoșe*.

*

Până aici articolul din „Unsere Zeit” (Eine Dichterin auf dem Throne). Autorul acestui articol, precum vedem, departe de a fi căutat numai să lingușescă, ne-a dat asupra scrierilor produse de Carmen Sylva o analiză critică din cele mai serioșe. Noi, Români, din parte-ne nu putem decât să ne bucurăm, vēdēnd astfel aprețiate de presa europēnă creațiunile poetei de pe tronul României.

Urăm deci din tot sufletul — și sântem siguri că nu este nici un român care să nu se alătura la acesta urare — urăm Ilustrei Poete, ca cerul s'o invrednicescă de-a putē produce încă multe opere ca cele de până acum, și de-a putē fi încă mulți ani înainte aceea ce este de presinte: podōba tronului și mândria nēmului românesc!

București, sept. 1883.

Petru Dulfu.

V i é ț a .

răesci... și ce e viața decât un vis... de jale,

Séu un torent melodic, de armonii ceresci?

Te-ai deșteptat dintr'ēnsa?... a plângerilor vale

Te va primi... Lut fost-ai... vei fi... s-acuma ești.

Dan Dry.

Stefan Rareș.

— Dramă istorică în 4 acte și 10 tablouri. —

(Urmare.)

Actul III.

TABLOUL VI.

(Loc public. Ducerea armenilor. Popor.)

SCENA I.

VRANCEA și ALBU.

VRANCEA: Multe am mai vēdut, vere; avurăm dīle să vedem și acesta. Un Domn care vrē să creștīnēscă lumea întręgă.

ALBU: Poște domnesci, fārtate.

VRANCEA: Fie; că-s ciudate poște.

ALBU: Cel puțin dacă ar eși vr'o ispravă din tōte acestea.

VRANCEA: Ți-ai găsit. Muncă zedarnică. Se boteză pelea, dar, să vedem, sufletul se pōte boteză? Veđi aci e pricina. Nu lasă pe ōmeni în ceea ce au apucat ei să cređă, cum le va plăcē și Dumneđeu le-o plăti după cređința lor séu mai nimerit după faptele lor. Fiind că, să veđi, e lucru cam greu. Uite, pe mine să me silēscă cineva să me lapēd de legea strămoșescă, m'aș impotrivi grozav. De tēmă pōte că m'aș supune, dar inima mea ar ȃice mereu „ba”. Așă e firea omului: iși iubesc obiceirile.

ALBU: Ba đeu nu ȃici bine. Ecă eu să vēd cuțitul colē la gāt și n'aș lapēdă legea nōstră, ca să me fac popistaș, armēn, ovreu ori turc. Măria Sa se vede că nu ține socotēlă de acesta.

VRANCEA: Adică vorbim între noi. Al dracului vodă mai eși și āsta. Urit soiu de rumān.

ALBU: Urit de tot. Feciorii lui Petru Rareș au umplut Moldova de ispravă.

VRANCEA: Și veđi cum se 'ntemplă ca fiii unui Domn mare să fie totdeuna rei și fricoși. Scii cum erā tatā-seu.

ALBU: Crescuți anapoda. De unde sciu ei prețul unui tron, când se nasc inir'ēnsul?! Dar să-l ia cu jertfe și indreznelă, veđi āsta o face numai un voinic; dar el, Stefan vodă, a suferit vr'odată? I-a lāsāt frate-seu moștenirea ce și el o primise dela tatā-seu, acel vestit Petru Rareș, Dumneđeu să-l erte! Acela colindase pe la Varșova, Țărigrad și Beciu. Acela sciea mult și indreznia și mai mult. Dar bietul Stefan vodă ce scie?!

ALBU: Scie și el ceva, -- să nu ne auđă cineva, -- scie să se facă tovarăș cu mai mulți boeri în casnicie. Hei! ce ȃici?

VRANCEA: Asta, da. Apoi pentru trei jucării are și Măria Sa mai multă poftă, și 'n fie-care ȃi trebuie să vedem câte una. Séu taie câte-un cap séu boteză câte un necredincios séu — povestea vorbii — sădesce câte o odrēzlă domnēscă în vr'o casă boerēscă.

ALBU: O să se jōce, mi-se pare, până ș-o frānge gātul intr'o ȃi.

VRANCEA: Hehe! hac ai ȃice. Până odată merge tigva la apă.

ALBU: Și mare poftă am să vēd cum să sfērșesc și āsta.

VRANCEA: Povestea vorbii: schimbarea domnilor, bucuria nebunilor. Dar să mai pōte ȃice și altfel: schimbarea domnilor celor nebuni — bucuria Moldovii.

ALBU: Se pōte ȃice și una și alta, după 'mpre-giurări.

SCENA II.

Cei de sus, ION.

VRANCEA : He, nepóte, de mult nu te-am vădút.

ION : Cam de mult, unchiule.

VRANCEA : Te-ai dat afund, de nu te mai găsesce nimene.

ION : Nu m'am dus nicăiri din Suceva.

VRANCEA : Ce veste?

ION : Veste bună.

VRANCEA : Veste bună! Că dór n'o fi inviat Stefan cel mare.

ION : Mai lesne vėd viii pe cei morți, decât morții pe cei vii. Dėcă nu inviėză acela care póte face bine Moldovii : dar póte muri acela care-i face reu și tot este un căștig.

ALBU : Ce vrei să ȃci? Nu cumva se aude de vr'o nouă schimbare de domn?

ION : Chiar acėsta.

VRANCEA : Nu-ți spuneam, fãrtate Albule, că până la un loc merg tóte?! Și cum scii, de unde ai auzit? Óre se lasă de bună voie de domnie ca frate-seu, ori va face-o silit?

ION : Cam așa ceva.

VRANCEA : Și cine sũnt aceia cari au indreznėla ca sė-l derėme?

ION : Noi toți, tótă Suceva, Moldova dela o margine până la alta. Numai sė voim!

ALBU : Hih! lesne din gură!

VRANCEA : Dar boerii ce ȃci? Ei o voesc?

ION : Negreșit. Ascultați sė ve spun! După cum vedeți, Moldova n'o mai póte duce mult cu acest tiran. Nelegiuirile și desfrãnările lui a speriat lumea și a mânia pe Dumneđeu. Boerii, cari vėd primejdia cătră care el tereșce țera, s'au hotărít a-l perde.

ALBU : Sė le ajute Dumneđeu!

ION : S'au și inteles vr'o 10—15 dintre cei moșii de frunte și lucrėză fără preget. Numerul ȃr crescė. Pentru că de voi nu me feresc, sciu ce fel de ómeni sũnteti, ei intimpină acum numai doue greutăți: intėiu sė atragă in parte-le cel puțin vr'un spătar de ai lui vodă, și al doile sė fie ajutați de popor la vreme de nevoie.

VRANCEA : Eu me 'nsarcin cu acėsta. Pun in picióre tótă Suceva.

ION : De aceea și eu am cătat sė ve intėlesc.

ALBU : Ai deshamat la loc nimerit.

ION : Cu ajutorul lui Dumneđeu, intr'o ȃi, mult in doue, vom isprăvi.

VRANCEA : Așă de curėnd?

ION : Da. Și ca sė te incredințez, vino cu mine, unchiule, ca sė-ți dau o insărcinare. Dta, cumetre Albu, cată sė pregătesci lumea. Cu bună pază insė! Scii cum se lucrėză in asemenea vremuri. Dėcă se găsesc mulți cari iubesc țera, dar se mai găsesc printre ei sbiri și vinđători. Cred că vei sci sė-i alegi. Celor mai siguri spune-le lucrul pe deplin, őr celorlalți ȃi-le că se vorbesce, ca s'o afle și ei.

ALBU : Gândiam, că sciu eu mai multe; dar vėd, fėtul meu, că m'ai intrecut. Așă voi face, căci povața-ți este ințeleptescă.

ION : Sė ne intėlnim sãnėtoși! (Vrancea și Ion es in diferite părți. Intră Mitrea.)

SCENA III.

ALBU și MITREA.

MITREA : Scii una, märe?

ALBU : Ce?

MITREA : Costin Trotușan in temniță și peste curėnd póte in lumea cealaltă.

ALBU : Taci! Costin Trotușan?

MITREA : Uite așă. Fórte reu imi pare de acel boer; este om cum se cade.

ALBU : Și mie. Că dór il cunosc. Eram bun prieten cu reposatul tată-seu, fie-i țerina ușóră!

MITREA : Maica precista numai sė-i vfe intru ajutor!

ALBU : Stefan vodă are poftă ca sė-l omóre; nu-mai sė vedem cine va cădė cel dintėiu in grópă?

MITREA : Ce stai de vorbești?

ALBU : Ascultă tu ce-ți spun eu! Voi fi sciind și eu ceva.

MITREA : Sė dea Dumneđeu; dar nu-mi vine a crede.

ALBU : Nu o cređi? Stefan vodă e ca și dus pe copeă. Mai ętă Sandu, Oncea și... fórte nimerit, haid sė ve spun. (Es. Cortina cade.)

TABLOUL VII.

(O cameră la Joldea.)

SCENA I.

JOLDEA singur.

Acum Rocsandra este a mea și eu sũnt al fericii. Aceea ce doriaam de multă vreme, s'a implinit. Nu mai am nimic de dorit. Trăiėscă Stefan vodă! (Moțoc intră.) Dracu mai aduce și pe Moțoc acesta!

SCENA II.

JOLDEA și MOȚOC.

MOȚOC : Bună ȃiua, spătare!

JOLDEA : Bun venit, postelnice!

MOȚOC : Ce nădejde?

JOLDEA : Oh! Moțoc! Este neinduplecat.

MOȚOC : O scieam acėsta. Me așteptam. Cunoșceam firea lui Stefan vodă. Atunci ce este de făcut? Invėța-me!

JOLDEA : Pe la... ~~pe la... pe la... pe la...~~

MOȚOC : Cu tóte acestea trebuie sė-l scăpăm.

JOLDEA : Aș voi-o și eu.

MOȚOC : Spătare, grele timpuri am ajuns.

JOLDEA : Vėd și eu că este așă.

MOȚOC : Și ce va fi greșit acėsta țeră naintea lui Dumneđeu, că se face atât de aspru pilduită?! Mai avėvom noi Domni mari? Mai fi-va vr'odată Moldova strălucită, falnică?

JOLDEA : Puțină nădejde după calea ce a apucat.

MOȚOC : Cređi că putem cãntă aleluia strănepoților lui Dragoș?

JOLDEA : Mai bine aș voi sė mi se sdrobėscă limba, decât sė ȃci „da“.

MOȚOC : O! Joldea, Joldea! de și in timpuri ticălóse, dar vėd că ai suflet mare și-mi place sė te numesc vrednic fiu al Moldovii. Dar...

JOLDEA : Dar... Ori cum ar fi, noi trebuie sė luăm vremurile așă după cum sũnt.

MOȚOC : Nu așă, spătare; ci sė 'ndreptăm vremile, numai atunci vom fi mari, numai atunci urmașii noștrii vor sci ce am fost și își vor aduce aminte de noi.

JOLDEA : Fórte bine, dar ce poți face?

MOȚOC : Sė nu dormim. Somnul aduce nepăsare, nepăsarea aduce timpire, și când timpirea domnesce, atunci numai prin mișcare se mai deosebesc ómenii de aceste petre peste care călcăm.

JOLDEA : Moțoc! sũnt legat de mâni și de picióre.

MOȚOC : Ce ȃci când veđi că s'a innălțat injosirea pe tronul lui Stefan cel mare, a lui Bogdan, a lui Petru Rareș? Nu veđi cât de nesocotită este Moldova astăđi? Mică și incungiuarată de vrăjmași din tóte părțile, ea ar trebui sė aibă un voivod de ispravă și vitėz; un domn care sė pue peptul la hotare și sė iubėscă pe poporul seu. Dar unde se pomenesc tóte acestea? Unde se mai arată de acei Domni falnici d'odinióră?

Intēlnirea.

O! Moldovo, Moldovo, in amari trude ai cădu! Aleşi pe înteu fiu al lui Petru Rareş şi te înşelăşi; aleşei pe al doile şi amăgirea fu şi mai mare. Feciiori de Domn şi ai unui Domn mare, dar ei te umiliră. De ce nu se mai ridică şi aşi un om din nimic, dar care singur se se facă mare, singur se ia corona Moldovii şi s'o pue pe capul seu; se te facă fericită, se-ţi dea vechea mândrie şi se imprăştie spaima nu in Sucéva, ci la Crim şi la Stambul? Unde este acel om, ca se-mi plec fruntea mea piciorului lui, se-i dau sufletul şi braţele mele? M'aş da lui rob pentru vecie... Şi când me gândesc, câtă însemnătate are un tron! Când me gândesc ce va se dăci a fi voivod Moldovii, a avé sub stăpânire o ţeră, a fi părinte al unui popor, popor cum este cel moldovean; a sci că peste o mie de ani numele se va păstră trecând din tată 'n fiu seu va remâne săpat pe petre seu in numiri de aşedeminte, seu se citeză in cronici invecchite. O! câtă mărire, câtă mărire! Ce câmp deschis pentru fapte nemuritoare! Spune, spătare, gânditu-te-ai vr'odată la tôte acestea?

JOLDEA: Gânditu-m'am câte odată.

MOŢOC: Câte odată numai? Tot te-ai gândit dar... Ce preţuesci mai mult: mărirea seu fericirea?

JOLDEA: Au acelaş preţ; cu tôte că nu se asemănă una cu alta, căci gădesc într'una ceea ce lipsesc celeilalte. Este atât mai bine, când sunt amândouă unite, de şi forte rar se pot unii... Cât pentru mine, asta-dată ţin la fericire şi ea imi este asigurată.

MOŢOC: Aşa se fie... Dar... (Istrate intră.)

SCENA III.

MOŢOC, JOLDEA, ISTRATE.

MOŢOC: Êtă şi Istrate!

ISTRATE: Êtă-me şi eu! Bine că ve găsi pe amândoi. Dar despre ce vorbiati?

JOLDEA: Vorbiam...

MOŢOC: Vorbiam despre Domnul Moldovii.

ISTRATE: Atunci graiţi nainte, căci voi se ve ascult şi eu.

MOŢOC: Spuneam aci între noi, că Moldovii i-ar trebui un altfel de Domn.

ISTRATE: Dcă spuneai această, apoi ve pot spune şi eu la ce am venit aici.

MOŢOC: Spune, Istrate, şi te vom ascultă.

ISTRATE: Mai mulţi boeri, peste vr'o doue-şeci la numer s'au unit ca se restorne pe Stefan vodă. Sunt şi eu din numerul lor. Eşti şi dta, Moţoc.

JOLDEA: Ce rostesci? Resturnare!

ISTRATE: Da. Căderea tiranului ruşinos. Şi se ve mai spun erăş, că boerii s'au înţeles între ei ca se alégă Domn pe spătarul Joldea, care este moldovean vrednic.

MOŢOC: Ce mai dăci acum, spătare?

JOLDEA: Ce vesti sunt acestea, cumetre Istrate?

ISTRATE: Cele mai adevărate şi cele mai hotărâte, spătare.

(Va urmă.)

N. V. Scurtescu.

Studii limbistice.

— O sută de etimologii revindicate. —

(Urmare.)

Dl Cihac: Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. pag. 549 spune, cumcă „bidiviu“ ar însemnă: un cal de rasă arabă — aceea ce nu pôte fi adevărat, căci precum mai sus vëdurăm, cuvântul „bidiviu“ însemnă: un cal nesdravén, demoniac, miraculos, cu puteri pranaturali şi dres (gefëit germ.) in contra ar-

Cihac in esplicatiunea sa, cumcă „bidiviu“ este un cal de rasă arabă, derivéză etimologia cuvântului dela turcescul „bedevi“, „bedevy“, pl. „bedair“, care însemnă: beduin, nomad, locutoriu de deşert; deci „bedevi at“ turc., ar însemnă: un cal de pustie de rasă arabă; dl Cihac combinéză şi pe polac. „badawija“, „bedew“ şi „bedevija“: cal de alergat; pe croat. sêrb. „bedevija“: épă arabă. Dar această etimologie a dlui Cihac nu pôte fi adevărată, pentru că stă in contra nu numai înţelesul logic al cuvântului, ci şi istoria şi caracterul calului bidiviu.

Noi deducem etimologia cuvântului a) dela „badius“: *equus velociter curens*, din latinitatea evului de mijloc după Diefenbach: Glossarium latino-germanicum mediae et infimae aetatis, Francofurti a/M. 1858 pag. 65. In Du Cange: Glossarium mediae et infimae latinitatis, Parisiis 1840—50 tom. I pag. 536 sub „bagus“ esplicând pe „badius“ se dăce: Badius est equus, quem antiqui dicebant „vadium“. a vado, quia fortis vadit inter caetera animalia. Din acest „badius“ al latinităţii evului de mijloc se desvôltă uşor „badivus“ şi „badius“. Din „equus badius“, „equus badivus“ şi „equus badivus“, se produce apoi prin asimilarea „a“ (din „ba“) in „i“: cal bidiviu; b) din „fadus“, „fadivus“, „fadivus“, pentru că, precum mai sus vëdurăm „equi fadi“ (zauberpfunde germ.) s'au numit in latinitatea evului de mijloc atare cai nesdraveni seu demoniaci; din „equus fadus“, „equus fadivus“ şi „equus fadivus“ apoi prin trecerea lui „f“ in „b“ şi asimilarea lui „a“ in „i“ s'au putut formă uşor „cal bidiviu“. Este de cređut, cumcă şi „badius“ s'a format din „fadus-fadius“. Această etimologie e indegetată nu numai prin înţelesul logic al cuvântului „bidiviu“, precum mai sus vëdurăm, ci şi prin istoricul şi caracterul calilor bidiviu.

90) *Beli, belire*. Cuvântul „beli“ însemnă după graul hăstare şi după dictionariile române, in concept principal: a) a luă, seu a trage pelea de pe o vită, fêră selbatecă etc.; pellem detrahere, excoiere lat. ôter la peau, écorcher fr.; haut abziehen, schinden germ., d. e. a belî un cal, un bou, un berbece, un urs etc.; b) a luă scôrta de pe un arbore, plantă; excorticare lat.; écorcer fr.; abrinden (nu: abschälen) germ., d. e. a belî un teiu, o salcă, un prun etc. Traducerea in limba germană cu „abschälen“ in loc de „abrinden“, nu este corectă şi a dat ansă la confusiuni de concepte; astfel traduce dl Miklosich: Lexicon palaeoslovenico-graeco-latinum, Vindobonae 1862—65 pag. 53 sub „beli“: albus lat., cuvântul „beli“ numai cu: putamen detraho lat., care va se qică: a desghiogă, desghiociă; abschälen germ.; dar această semnificaţiune dată cuvântului „beli“ este cu totul falsă.

Dl Miklosich: Lexicon palaeoslovenico-graeco-latinum, Vindobonae 1862—65 p. 53 dă cuvântului „beli“ înţelesul fals, eschisiv de: putamen detraho lat., care însemnă: a desghiogă, desghiociă; abschälen germ., şi apoi derivéză cuvântul dela paleoslovenicul „beli“: albus lat., „beliti“: albare lat. Dar această etimologie a dlui Miklosich e cu totul necorectă, fiind că între „beli“ românesc, care însemnă: a trage pelea de pe o animală, şi între paleoslov. „beliti“ care însemnă: a albi, chiar după cea mai asardă imaginaţiune şi metaferă, nu există nici o comunicaţiune de înţeles logic. Dl Miklosich, locul citat, derivéză dela una şi aceeaşi rădăcină şi cuvântul românesc „bălan“: flavus lat., blond germ., măcar că între „bălan“ şi „beli“ nu există nici o comunitate de înţeles logic.

Dl Cihac: Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. pag. 6 sub cuvântul „bălan“: blond, combinéză şi pe „beli“: pellem detrahere, împreună cu pe „bili“: albi, nalbi, făcându-le pe tustrele de una şi aceeaşi rădăcină, apoi urmând lui Miklosich derivéză şi el cu-

văntul ,beli^c dela paleoslov. ,belū^c : albus lat. și ,beliti^c : albare lat., combinând mai de parte și pe boem. ,bily^c : albus lat., ,belan^c : fard blanc (albele) fr., weisse schminke germ., pe bulg. ,beli^c și neoslov. ,beliti^c : blanchir, peler, ecaler fr.; weissigen, abrinden, häuten, schälen germ. Dar această etimologie a dlui Cihac încă este de lăpădat din motivele spuse mai înainte față cu etimologia dlui Miklosich, și pentru că limba bulgară și neoslovenă a împrumutat dela Daco-Români cuvântul ,belf^c și ,beliti^c cu semnificațiunea de : pellem detrahere, excorticare lat.; afară de această limba bulgară și neoslovenică nu pot arăta rădăcina dela ,beli^c și ,beliti^c cu semnificațiunea din urmă.

Dicționarul de Buda din 1825 și Dicționarul Academiei române de Laurian și Massim, deduc etimologia cuvântului ,beli^c : pellem detrahere, excorticare lat. dela ,pele^c : pellis lat.; peau fr.; haut germ., dar afară de această presupunere, ambele dicționare nu știu explica consecințele unei atari etimologii. Dicționarul Academiei române pune cuvântul ,beli^c între cuvintele străine din glossariu, combinând la una și aceeași rădăcină cu ,bălan^c : blond, și pe ,bilī^c : albi, nălbii, măcar că între tustrele nu există nici legătură logică, chiar nici metaferă, din care cauză totă splicarea acestui dicționar (de trei colone tipariu) nu valorează nimic.

Înainte de toate trebuie să cercetăm, dacă în limbile romane și în dialectele lor, se află din cuvântul ,pele^c : pellis lat., format vre-un verb ,pelar^c seu ,pelir^c cu semnificațiunea de : pellem detrahere, excorticare lat. : ôter la peau, écorcer fr. : die haut abziehen, abrinden germ., căci numai prin această împrejurare se poate decide etimologia. Am văzut într-adevăr în un dicționar de dialecte italienești, a nume în Monti : Vocabolario dei dialetti della città e diocesi di Como, Milano 1845 pag. 178 stă verbul ,pelà^c cu înțelesul : scorticare, scorticciare ital., schinden, abrinden germ., producând Monti următoarele exemple : ,pelà on bo^c : scorticare un bue (a beli un bou); ,pelà on pom^c : scorticare una mela (a beli un măr); ,pelà ona rogol^c : scorticare una rovere (a beli un gorun). Monti demustă cu provocare pe cronică piacentină, cumcă încă la 1400 a fost cuvântul ,pelà^c usuat. Tot în Monti opul citat vine înainte încă un verb ,pelà^c, care însemnă : pelar ital.; abhaaren germ., și care este urdit din : pilus (păr) lat. Asemene aflăm și în limba spaniolă ,pelar^c : lacher le poil, écorcer fr.; abhaaren, abschälen germ.; va să dică cuvântul spaniol încă are amândouă semnificațiunile dialectelor italienești dela Como. În limba franceză ,peler^c încă însemnă : abhaaren, abhäuten germ., va să dică și în limba franceză se află cuvântul cu amândouă semnificațiunile derivate dela ,për^c (pilus) și dela ,pele^c (pellis). În Banfi : Vocabolario milanese-ital. Milano 1852 încă aflăm verbul ,pelà^c cu amândouă semnificațiunile derivate dela ,pele^c (pellis) și ,për^c (pilus). În Couzinié : Dictionnaire romano-castraise, Castres 1850 pag. 388 vine înainte ,pelar^c : ôter la peau, l'écorce fr., va să dică cuvântul vine înainte cu înțelesul dialectelor dela Como : cu amândouă semnificațiunile de : pellem detrahere, excorticare lat.; abhäuten, abrinden germ. Tot asemene și în Hubert : Dictionnaire wallon-français, Liege 1857 pag. 201 stă ,pelè^c pentru : ôter la peau, l'écorce fr. În Goudelin : Las obros, Toulouso 1713 adecă în vocabolariul dela capătul opului despre limba toulousană pag. 365 stă ,pel^c pentru : peau, ecorce d'arbre fr., adecă pentru : pele de animal și scórțiă de arbore.

Deci este documentat, cumcă verbul ,beli^c este format din ,pele^c : pellis lat. prin convertarea lui ,p^c în ,b^c pentru mai bună sunare, calificând după firea limbei verbul de a patra conjugățiune, de ôrece drept

asimilare vocala subțire ,e^c din rădăcină, cere érá vocală subțire pe ,i^c lângă sine. La această etimologie ne constringe nerevocaver semnificațiunea bifurcală de : ,pellem detrahere^c și de : ,excorticare^c lat.; ,abhäuten și ,abrinden^c germ., a cuvântului asemene în limba română și în limbile romane dela apus, precum și în dialectele acestora. Diez : Grammatik der romanischen Sprachen, Bonn 1858 tom. II pag. 125 etc. demustă cumcă formarea nefinitivului variază în limbile romane și nu este constrins de ori-cari reguli absolute, de aci apoi putem să ne esplicăm, cum vine de limba italiană și dialectele ei au format din ,pelle^c : pellis lat. verbul ,pelà^c (pelare) de prima conjugățiune, limba franceză ,peler^c de a doua conjugățiune, érá limba română ,peli^c adecă ,beli^c de a patra conjugățiune. Trecerea lui ,p^c în ,b^c măcar că nu este regulativă, totuși este evidentă în verbul ,beli^c judecând de după semnificațiunea logică a cuvântului în limba română asemene cu celelalte limbi romane și dialectele acestora. Lachmann mărturisesc : cumcă toate regulile unei limbi se basază pe spiritul legiuitoriu seu rătăcitoriu al limbei, la care totă rătăcirea pôte deveni érá lege, și concede de nou o altă rătăcire. Estmod ș'au frământat mințile filologii români și neromâni întru derivarea cuvântului ,apucă^c derivându-l, anume Dicționarul de Buda din 1825 dela ,occupare^c, cărui a urmat și dl Cihac : Dict. etym. daco-romane, éléments latins p. 14 derivând cuvântul asișderea dela ,occupare^c, érá dl Burla ,Convorbiri literare^c 1880—1881 p. 276 deduce cuvântul dela ,aucupare^c, cărui a urmat și dl Miklosich : Beiträge zur Lautlehre der rumunischen Dialecte, Wien 1882 vocalismus III pag. 1, măcar că cuvântul se ardește evident din ,abboccare^c ital., ,ahocar^c span. prin trecerea lui ,b^c în ,p^c precum vom demustă cu altă ocaziune.

91) *Ciocârlie, Ciocârlan.* Cuvântul ,ciocârlie^c însemnă : alauda lat.; alouette fr.; lerche germ., Ciocârlan^c este argumentativ.

Dl Cihac : Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. pag. 54 derivéză cuvântul ,ciocârlie^c dela croat. ,skerlac^c, ,șeverljuga^c, ,caverljuga^c : alouette fr., lerche germ.; dela neoslov. ,skerjanec^c, ,skerlec^c, ,skerlica^c; boem. ,skrivan^c, polac. ,skowronek^c, rusesc. ,zavoronok^c, paleoslov. ,skovranic^c : alauda lat.; ,skovorici^c : sturnus; boem. ,cvrcala^c : grive rouge fr.; rothdrossel germ. Dl Miklosich : Lexicon palaeoslovenico-graeco-latinum. Vindobonae 1862—65 pag. 846 sub ,skovranic^c : alauda lat. încă pomenesc de aceste etimologii produse de dl Cihac, dar n'a cutezat să deriveze cuvântul românesc ,ciocârlie^c dela acele rădăcini slave, a bună sémă pentru că a observat, că materialul cuvântului, după regulile fonetice și morfologice nu concede o astfel de derivațiune (la unele cuvinte slave citate stă chiar și înțelesul logic în contra.)

Cuvântul ,ciocârlie^c este evident o onomatopee imitătoare de cântecul paserei respective, și s'a putut dinamice omogen desvoltă în mai multe limbi, fără a fi împrumutat una dela alta. Dar și ca onomatopee stă cuvântul ,ciocârlie^c mai aprôpe de ,circuri^c (quaglia) al dialectului sardinian (Porru : Nou dictionariu sardu-ital. pag. 179) și de ,ciurlena^c (calandra) a dialectului romagnol (Morri : Vocabolario romagnolo-ital. p. 202). ,Ciurlena^c dialectului romagnol, încă este o evidentă onomatopee, și din ,ciurlena^c prin forma ,ciurlena^c, ,ciocurlena^c ușor s'a putut desvoltă ,ciocârlén^c seu ,ciocârlan^c daco-român. Dl Cihac toate onomatopeele le derivéză din elemente străine, și nu documentéză nici mediul străin morfologic seu fonologic prin care ar fi trecut cuvintele respective.

(Va urmă.)

Simeon Manguica.

Amintiri de călătorie.

VI.

(De prin Pitești.)

Intr'acestea ajunsesem la ținta călătoriei noastre. Oprimăm la fabrica de bere. O grădină poetic așezată pe o costă. Nu mai era nimeni. Scena din fund deșertă de decoruri, cu portantele goale, avea aspectul hidos al unui schelet rânjind. Nu-mi place berea, acesta fiere nemțescă. Prietenii mei înghițiră câte o halbă și ne reluăm cursa nocturnă, dar acum pe jos. Tăiarăm șoseua și urcarăm pe dibuite delul crângos și rapide din față, pe a cărui culme ajunserăm cu mânele sfâșiate și abia suflând. Aci, pe platou, pajiștea înflorită, răspândind valuri de miresme îmbătătoare, ne îmbiiă să ne lungim jos, dar umedela rouci ne indemnă să mergem înainte. Luând direcțiunea orașului, sosiam la locul bileului, care-i in apropierea cimitirului întins și mut: Culmea sgomotului lângă culmea liniscea. D'aci ochii cuprind o frumoasă priveliște. Orașul, cu stradele-i făcute, cu casele-i albe, cu turlele-i de biserici schinteind la rațele lunii, se întindea la picioarele noastre. Dincolo, la pôlele lui, Riul-Domnei își mestecă undele argintate cu ale Argeșului; mai departe, șoseua națională, și în fund, un șir de deluri verzi podgoriile dela Valea-Popii. Coborim în oraș printre grădinele scldite pe coste. Trecui pe la locuințele de țărani ale celor doi prieteni cari mă însoțiau, unde-mi făcui o-țină muzică, și după ce căutarăm să surprindem câteva mistere pe la ferestrele și pe sub balconele cător-va înamose, tocmat târziu după miezul nopții, me întorsei la gasdă.

Cu toate acestea, a doua zi me sculai de dimineță. Ne-având de lucru, întreprinsei o recunoșcere a localității. Luai drumul la vale și printr'un șir de case sărăcăcioase ajunsei în marginea Argeșului, tocmai unde Riul-Domnei s'aruncă în brațele lui. Peisagiul eră frumos, și pentru că luasem cu mine blocul de desemn, îl schițai cu răpediciune. Primul plan, Argeșul; în față, Riul-Domnei străbătut de un lung pod de lemn, care legă șoseua ascunsă în stânga într'un zăvoiu de anini uriași, mărginită în dreapta de un crâng de răchite d'asupra cărui se nălță costele inverdite ale podgoriilor.

Sfirșind, revenii în stradă, urmând în susul ei spre centrul orașului așezat pe un plan mai înalt. Piteșcii se imparte firesce în doue: orașul de sus, al aristocrației, ca să dic așa, și orașul de jos, al burghesiei. Biserica Mavrodol, una din cele mai frumoase, mi-atrase atențiunea. Afară d'asta, ea și-a făcut un renume de tristă amintire cu ocasiunea alegerilor din 1875, cari au avut loc aci, în localul școlei ce se află în ograda bisericeii. Sânt cunoscute luptele invierșunate dintre cele doi taberi politice ce-și dispută puterea la noi: Conservatori și Liberali, din vremea ce precede venirea acestora la cârma țerii. Atunci când libera espresiune a cetățenilor eră înăbușită de cetele de bătăuși seu de baionetele armatelor, alegătorii liberali și-au apêrat scump creșul lor și mai mulți din ei au plătit cu viața chiar, triumful convicțiunilor lor oștile guvernului timpului. Un bătrân pe care-l găsi în curtea bisericeii, mi-arêtă locul unde se înmormântase cadavrele celor cari căduseră în acesta luptă; martiri obscuri al căror sânge va remâne ca o pêtă neștersă pe numele celor ce i-au causat vêrsarea.

Schițai frontispiciul larg, turnurile greoie, împrejmuirea de zid a acestei bisericeii, care, construită la marginea platoului, domină la rêsărit orașul de jos ce se întinde până în prundul Argeșului, cu totă priveliștea din partea-aceea. Căldura zilelor de cuptor me goni spre casă unde, tot gândind la chipul în care mi-aș întrebuintă mai bine timpul, spre a-mi omori uritul, adormii.

*

Me deșteptai spre seră. Eșind, imi rêtăcii câteva pașii prin praful stradelor din vecinătate. Aci casele sânt rare, căci mai tete au curți și grădini întinse. Cele mai multe sânt albite cu var; ici colo numai apare câte o zidire într'un stil mai deosebit, cu pârteii vopsiți. Etă ici una cu ferestrele și persienele verzi întredeschise spre a lăsă să pêtundă în casă mirosul florilor din grădinița ce eră în fața peristilului, și a lăsă să sbore-afară accentele fermecătoare ale unei voci argintine pe cari le însoția suspinele ce niște degete măiestre, luncând pe fildesul clavierului, le smulgea córdelor rêsunătoare. Musica totdeuna a avut puterea de-a me opri în drum. Ascultai: eră serenada lui Schubert, acest cântec atât de vechiu, dar totdeuna nou pentru inimele iubitoare. Acesta mi-aduse aminte că într'o seră, rêtăcind pe ilitele Bucurescilor, aușisem acelaș cântec și fusesem adânc impresionat. În vremea-aceea aveam obiceiul, destul de absurd pentru vécul nostru de positivism (sic), d'a incredință poesiei tôte tainele și impresiunile mele. Astfel vêrsurile pe cari le consânșisem acestei mișcări sufletesci ce simșisem atunci, acum imi reveniră în gând, ascultând serenada lui Schubert:

Cântecul se dulcea la cântare
În curtea pașii mei
Și înima și sugeră
Că printr'un farinac mi-a răpît.

Pe cer plutiau lună și stele,
Și somn și visuri pe pământ,
Er tôte gândurile mele
Cu vocea ta plutiau pe vânt.

Și mult am stat, copilă, în cale
S'ascult, adânc și viu mișcat,
Cel cântec plin de dor și jale,
Pe care Schubert l'a înșănat.

S'ascult, răpît, suspinul cela
Ce-i smuls cu foc din peptul lui,
Așă cum tristă filomela
Ascultă plânsul crângului.

D'atunci adânc în a mea minte
Acest suspin s'a întipărit,
Eșind din înima-ți ferbinte
Că dintr'un piept adânc rânit.

Și-mi place mult pe ori și cine
Șoptindu-mi-l cu drag s'ascult...
Căci tot ca Șubert, tot ca tine,
Ca voi, și eu ađi sufer mult!

Dar tôte-au un sfirșit și cântecele de dor se sfirșesc mă curând de cât ori-ce. Serenada incetă, persienile se rădicară și un cap de ânger pe umeri de femeie, cu a ar fi exclamat Niculén, apărui. O întârziată rađă a ôrelui în apus, cădând p'acesta vedenie albă ca o feie, auriiă capotu-i alb a cărui ușurință lăsă să se ghicescă tótă încântarea formelor peptului ei. Nu putui s'o adm: mai mult de ôre-ce, observând pôte străine-tatea figerei mele, se retrase. Se vede că eră în luna de mier... Dar atât mai bine! căci de și am câte-o dată un temperament de artist și fantasii de poet, totuși, c'ă călătoresc, nu-mi place să-mi las inima pe

drum. Așă dar încă o schinteie asvêrlită în noianul amintirii și: Înainte! Plecai.

Rătăcii totă sêra fără nici un rost. Eră vineri, și nefastă și non plus ultra plicticôsă în provincie. Nici musică la grădină, nici lume. M'aș fi dus sê casc la teatru în societatea celorlalți spectatori, nici asta! Eră și de post și rugăciune și pare că se pusese toți pe poăcielă în sac și în cenușă.

A doua și, la amiédă, luam drumul Rîmnicului. În sfîrșit imi venise rëndul sê me urc și eu în căruța poștei!

A. C. Șor.

Serisori din Bucovina.

Cernăuți 24 novembre.

(Serata cu dans a Societății „Armonia“, reprezentațiunea teatrală română de diletanți, adunarea Societății academice „Junimea“, căi ferate laterale construite de români.)

Luni la 12 novembre Societatea „Armonia“ a arangiat în localitățile ei din otelul „Moldaviei“ o serată cu dans. Mai multe dame viniră în costumuri naționale, ceea ce învioșă într-un mult aspectul societății adunate române. Damele din clasele cele mai înalte escelau prin absența lor; e forțe de regretat, că domniilor nu se induplecă a participa la rădicarea vieții sociale române. Ne aducem aminte, că pe timpurile Hurmuzacheștilor vedeam în fiesce-care an adunată totă societatea română împreună cu aristocrația noastră la serbarea maialului din păduricea Horecia. Damele înalte se întreceau de a luă sub patronajul lor festivitățile acestea. Colonele „Familiei“ din anii 1869, 1870 și 1871 an descris cu o deosebită acuratetă serbările acestea a tinerilor gimnastiști români din Cernăuți. De ce acum atâta ignorare? În zilele de astăzi ele cercetăză numai reprezentațiunile teatralului diletant român, pe când pe de altă parte nu întrelasă a cercetă în plene balurile junilor amploti germâni. La balurile românesci ele se urcă în loge, ca sê aibă o bună perspectivă asupra societății românesci, pe când la cele germâne logele rămân deșerte, căci damele înalte jôcă cu tinerii. Asta-i incurajarea tinerimei noastre? Mult gresesc ele, că nu spriginesc ce e al lor.

În astă sêră se jucă și „Romana“. Tocmai după trei ore d. m. n. începură ôșpeții de a se îndepărta, esprimându-și toți unanim dorința, de a putê participa cât mai curênd la a două serată cu dans.

*

La 16 nov. se continuă reprezentațiunile teatrale. Se jucară piesele: „Creditorii“, comedie de V. Alecsandri și după cererea generală „Nița Pascalița“. Publicul eră forțe numeros; locurile dintêie erau ocupate de nobilimea română. Diletanții se ținură bine, și când ei și-ceau ceva la inima și plăcerea publicului, publicul erupea în aplause frenetice.

*

La 20 novembre societatea academică română „Junimea“ ținu adunarea sa generală de constituire. Președinte se alese dl George Popovici stud. jur., vice-președinte dl Tudor cav. de Flondor stud. jur., și econom dl Victor Olinescu, stud. filos.

Membrii acestei societăți, ținênd cont de progresul general, au pus puterile lor nu numai în serviciul societății lor, ci și în serviciul națiunii în sens mai larg, participând și la întreprinderile celorlalte societăți cu egale aspirațiuni. Lățindu-se astfel terenul lor de activitate, au dêrêmat părțile separătorii și s'au făcut pași siguri pentru surparea și stîrpirea esclusivismului interior, care sînt simptomele de môrte sêu amortire a

unui popor. Registrăm aci cu plăcere faptul, că „Junimea“ e unica societate română, care rădicându-se peste nivelul clerical, a primit în sinul ei pe doi ovari, ai căror patriotism și simpatie cătră națiunea română eră tuturor Românilor cunoscut. Prin asta s'a deschis un drum nou, de a putê strivi elementele streine și primejdiose esistenței românesci, asimilându-le corpului național. E drept, că și formele esteriore, prin care se manifestă convingerea interioară și alegerea mijloacelor pentru realizarea ideii, trebuie sê producă ore-și care divergență de opinii, a căror contrapunere măsurată este lămuritoare și salutară pentru ori și care societate, cari însă prin esagerare provocând un antagonism patimaș și făcênd loc individualității aluitate prin egoism ambițios, devin periculoase pentru interesul general.

Societatea a dat în anul espirat arguminte despre o apropiere îmbucurătoare de maturitate, ce de mulți s'a neconsiderat, dară acestia considerau numai forma. Progresul acestei societăți constă în supunerea de bună voie a individualității sub ideia fundamentală a societății și ea eră unită strins în toate întreprinderile. Acest fapt trebuie sê-l atribuim numai deșteptății întregii societăți române din Bucovina, apoi progresului, culturai și impregiurărilor, sub care trăim. Atât membrii societății, cât și publicul român onoră cu o rară încredere și spriginire întreprinderile comitetului societății acesteia. Se manifestau și aici o ciocnire naturală a intereselor, dară lucrul e firesc: mișcarea generală fiind odată pornită, splendoră esteriore ademenind, tinerul răpit fiind la început de dorul inimei de a lucră din respuțeri, lucră și mai târziu începe a reflectă despre pozițiunea ce i se cuvine și despre legăturile ce-l string. Timpul va nivela terenul definitiv, asemenând fie-căruia drepturile și datorințele sale.

Societatea „Junimea“ arangia anul trecut serbarea domnirii de 600 de ani a glorioșilor Habsburgi, la care serbare asistă întreg publicul român din Cernăuți. Dl I. Sbiera ținu între aplausele adunațiilor o orație asupra înriuririi cea binefăcătoare a dinastiei habsburgiene asupra Românilor. Prê S. S. mitropolitul Bucovinei oferi societății în palatul residențial un local pentru cabinetul de lectură, înlesnind astfel Junimenilor perfecționarea pe terenul literar și înfrățirea mai intimă prin conveniri mai adese. Dl cav. de Buchenthal eternisă memoria „Junimii“ prin compoziția „Horei Junimii“. Dl Titu Maiorescu onoră împreună cu dl baron Hurmuzachi cabinetul de lectură al „Junimei“, interesându-se mai de aproape de mersul și activitatea literară a societății, incurajând pe membrii la lucru neobosit pe terenul literar. Domnia-sa aduse cu sine pentru biblioteca societății publicațiunile Academiei Române, și donă cu ocaziuneă balului 40 de franci. Dl George Sion onoră cu prezența sa la deschiderea cabinetului de lectură a societății, incurajând cu cuvêntul seu simpatice la întreprinderea tineră, dărînd pentru bibliotecă mai bine de 200 de cărți. Dl drd teol. Conon Aramescu Donici, protosinzel și profesor din România, sprigini societatea atât cu sfatul seu prudent, cum și cu fapta energică. Drele Cerniavski, Piotrovski, Făgăraș și Grigorovici donară Junimei costume naționale.

Întreprinderile sociale ale societății „Junimea“ și anume balul din Cernăuți și seratele din Dorna, Sucêva și Rădăuți, mulțămită spriginului marinos al publicului român, au fost încoronate de un succes satisfăcător.

Dintre produsele literare ale „Junimii“ enumerăm prelegerea dlui George Popovici: o dare de sêmă asupra poemului „Mêrul“ de I. cav. de Pușcariu și asupra poesiei dlui Eminescu: „Lucêferul“, apoi a dlui Victor Olinescu, poesia: „Romantă“ și a dlui Vicol Lazar despre „Tragedia antică“. Biblioteca constă din 931 de

opuri, eră averea societății din 1539 fl. 31¹/₂ cr. Numerul membrilor e 63.

*

Lunile acestea s'a format in Cernăuți o societate din mai mulți nobili români, spre a zidi drumurile de fer laterale dela gara Hliboței până la Berhomet pe Ceremaș și dela gara Hatna până la Dorna. Societatea acésta a și obținut confirmarea statutelor lor și in de curând au se începă lucrurile de trasare pentru aceste doué linii laterale ale drumului de fer Leov-Cernăuți-Iași.

Inregistrăm acest fapt cu plăcere, vedând la astfel de întreprinderi pe Români, cari până acuma s'au ținut departe de ori ce întreprindere economică și comercială. La timp vom referă despre tóte lucrările acestei asociații.

Dionisiu O. Olinescu.

Conferințe literare in Brașov.

— 15/27 novembre.

După petrecerile din august a. c. ținute cu prilegiul adunării generale a „Asociațiunii transilvane“ a trebuit se urmeze o paușă, in care publicul nostru de aici se mai resufle o lécă și se-și adune puteri noué pentru întreprinderile următóre. Décă paușă acésta a fost cam mare, nu trebuie se ne ia nimenea in nume de réu, căci pe la noi prin Brașov, când vré cineva se resufle, apoi nu se 'ncurcă cu una, cu doué.

Și ce e drept timpul și natura, ce ne incungiuură, au contribuit și ele fórte mult la prelungirea restimpului de odihnă, despre care e vorba. Mai tóte zilele lunilor septembrie și octombrie au fost atât de blânde, încât ar fi fost pécat, decă n'ai fi întrebuințat orele libere pentru vre-o éscursiune séu preumblare pe incântătórele deluri, ce se ridică giur impregiuorul orașului nostru.

Fie-care sciea, că mâne poimâne bêtrâna érnă va acoperi cu vélul seu alb natura inghiătătă; fie-care sciea, că mâne poimâne va fi internat pentru Ddeu scie câtă vreme in locuința sa, și prin urmare ce eră mai natural, decăt se se foloséscă de ocașiunea, ce i se presentă intr'un mod atât de neașteptat!

In sfirșit in zilele din urmă, de și până acum zăpada s'a ferit de noi aprópe cu desévêrșire, totuș recéla, ce a inaintat binișor, ne-a silit se umblăm mai puțin pe afară și se ne gândim mai serios la ocupațiunile obicnuite. Înțeleg ocupațiunile mai generale, căci in cele private, de! nu ne dá mâna se ținem vacanții tocmai așă de mari.

Acum probele de cântări pentru convenirile colegiale au început a se ținé mai cu din adinsul, membri Reuniunii de gimnastică dau mai regulat prin sala de éserciții, casina este destul de bine cercetată, familiile comunică mai des între sine și peste tot ómenii — înțeleg ómenii de societate, eră nu urșii, cari sânt deprinși a dormi cu lunile in visuinile lor — încep a se cugetă, cum se-și întrebuințeze mai bine orele libere in restimpul zăpedei și al gerului.

Ca oraș mai mult comercial, Brașovul nu este pré bogat in petreceri sociale (bine înțeles, in ceea ce priveșce poporațiunea românescă). Vre-o câteva baluri și conveniri colegiale; doué, trei serate familiare, etc. de bună sémă sânt cu totul tot pré puțin pentru o societate așă de numeróșă. Teatrul nemțesc, pe care-l cercetéză regulat câteva familii de-ale nóstre in lipsa celui românesc, nu-l mai pun in socotélă, de óre-ce nu se ținé de petrecerile naționale.

Și anume femeile au a suferi din cauza acésta

mai mult, de óre-ce bărbații tot se mai pot mângăia mai cu casina, mai cu cafeneua, mai cu întélniri la câte „un pâhar de vin séu de bere“ etc.

Drept aceea nu gășim decăt laude pentru acele dame, care au aflat de bine a invită pe membri corpului profesoral dela școélele medii române de aici, ca in decursul postului Crăciunului și al Pașcelor se arangeze niște *intruniri literare*, care pe lângă petrecere se contribue la inmulțirea cunoscințelor pe terenul literaturii și al sciinței. Acésta invitare a fost primită in modul cel mai prevenitor din partea corpului profesoral, care și mai inainte de acésta cu vre-o câțva ani deschisese o serie de prelegeri publice (întreruptă din deosebite impregiuări), și astfel primul ciclu din *seratele*, despre care e vorba, se va puté incepe deja joi in 17/29 nov. Ciclul prim va avé de scop familiarisarea damelor nóstre cu deosebitele ramuri de literatură (lit. populară, poesia epică, lirică, satirică și dramatică, mai departe novelă, roman etc.), precum și cu deosebite noțiuni din sciința modernă. In séra dintéiu, care va fi deschisă de dl director Stefan Iosif, va tractă dl profesor I. C. Panțu despre insemnătatea literaturii populare române, eră dl L. Nastasi un capitol din fisică și anume despre aer.

Nu me indoiesc, că aceste serate literare vor fi cercetate de un numer de dame și domnișóre cât se póte de mare, și că folosul, ce-l vor aduce ele, nu va fi de desprețuit.

Decă onorabilele cetitóre și onor. cetitori ai „Familiei“ imi vor da voie a le mai împărtăși din când in când câte ceva din „orașul corónei“. voi reveni cu plăcere atât asupra acestor intruniri, cât și asupra tuturor momentelor mai de căpétenie din viața Brașovenă.

Nemo.

Studentii români la Roma.

Bucuresci 13/25 nov. 1883.

Amice redactor,

De pe țermii clasici ai Tibrului ne vine o scire imbucurătóre. Sigur că tot Românul simte o adevérată mândrie când unul din frații sei câștigă 'n țeri străine vr'o isbândă, fie ea pe ori-ce téréș, me grăbesc a o 'mpărtăși cetitorilor.

In fie-care an la Roma, când sosesc vremea esamenelor colegielor teologice, se dá in desbaterea elevilor tесе a căror disputațiuni se petrec in preșența supremului pontifice, ađi Papa Leon XIII, care de multe ori pune și el unele cestiuni.

Pentru acest fel de duel teologic se aleg patru din cei mai de frunte elevi, dintre cari doi *defendentes* și doi *arguentes* ai tesei.

Tesa pusă est-timp in discuțiune a fost: „De operationibus divinis circa creaturas“. Intre susținători erau un Canadian și un Germân, elevi ai colegiului urban pontifical, ér între combatenți, tinéru Dimitrie Radu. „Romanus Transylvaniensis“. — după cum e trecut in lista disputanților, — elev al colegiului greco-rutean și un Spaniol.

Acești din urmă au combătut atât de bine argumentele adversarilor lor, in cât Pontificele, pe deplin mulțămit, oferi fie-căruia câte o medalie de aur.

Acest triumf al tinéruului teolog Dimitrie Radu, nu póte de cât se ne facă a ne fálă de tinerii nóștri studenți in străinătate cari, prin succesele ce obțin, fac ca numele de Român se se pună in vedă și se fie pronunțat cu admirațiune pretutindeni atragénd și-asupra lor, și-asupra țerii ce i-a vedut născéndu-se atențiunea și stima tuturor.

Cât despre meritele studenților teologi români în genere, — la Roma, — în scrisoarea care ne-aduce scirea de mai sus și pe care dl Titu Maiorescu, primitivul ei, mi-a făcut plăcerea și onoarea d'a mi-o incredință, găsesc următoarele rënduri caracteristice, scrise de un distins bărbat al cărui interes pentru tot ce privește pe Românii de pretutindeni e indetelul de cunoscut :

„În colegiul unit de aici, (Roma), elevii români sânt renumiți prin inteligența, aplicațiunea și instrucțiunea lor. Sânt totdeuna cei de nteiu la învățatură, dic directorii colegiului; însă n'au devoțiune de loc, de loc.

„Așă sânt feciorii de Român! Ei se cred trâmșiși la Roma nu ca să devie ceva mai creștini séu catolici, ci ca să devie și mai Români. Le e mintea tot la istoria Romanilor și la literatura latină“.

Și pentru asta nu putem face alt de cât să-i felicităm din inimă.

Primesce o stringere de mână frățescă!

A. C. Șor.

I n t ă l n i r e a.

— Veđi ilustrațiunea de pe pagina 565. —

Giovani a mai vėđut pe Marietta. La serbarea pescarilor a jucat cu ea un „fandango“. De atunci n'a mai vėđut-o pân'acuma. Și acuma numai din întemplare conveniră pe pod.

Tinėrul pescar, cum o zări, scóse din gură pipa. Ea își băgă ochii 'n pământ. Și astfel, negrăind nici un cuvėnt, steteră câteva mominte.

Dar apoi amorul le deschise gura. Sė nu-i tulburăm!

I. H.

Literatura si arte.

Statua Lazar. Sculptorul Georgescu din București este aprópe să termine schița în mărime naturală a statuei profesorului George Lazăr. „Gaz. de Roumanie“ spune, că artistul a introdus câteva modificări mici, bine reușite, la proiectul primitiv ce a fost espus astă primă-veră în salonul dela Stavropoleos din București. Lazăr e represintat în picioare, avėnd atitudinea unui profesor care-și face cursul; în mâna stângă ține o carte deschisă și cu cea dreaptă întórcce o fóie. Mișcarea mânei e fórte naturală. Capul profesorului este prė frumos și bine modelat, privirea lui este energică și cugetătoare tot d'odată. Modelul de care s'a servit artistul ca să reproducă trăsurile feței regeneratorului limbei române, este un nepot al lui, care trăiesce în Transilvania și care, după spusa persónelor ce au cunoscut pe Lazăr, i sēmănă fórte mult. După ce schița va fi terminată și aprobată de comitetul statuei lui Lazăr, ea va rămâne ca model difinitiv și va fi reproducută în marmoră, de doue ori mărimea naturală. Dl Georgescu va executa statua în București, őr nu în Italia cum avea de gând la început. Acesta lucrare va mări reputația junelui artist român.

Bustul lui Bolintinean. Regretatul nostru poet Dimitrie Bolintinean a deșteptat în stimătorii sei ideia d'a-i face bustul, decă deocamdată nu i se póte face statua. Comitetul de inițiativă pentru crearea acestui bust face cunoscut în ȓiarele din București, că numitul bust este deja modelat în pământ de dl sculptor Georgescu și că spre a se cumpără materialul necesariu efectuării difinitive, nu mai lipsesc decăt — paralele. Aceste sânt a se trimite la administrațiunea Societății „Literaturul“, strada Știrbei-vodă nr. 50 în București.

Dșóra Agata Bărsescu, artistă dramatică română, care ș-a făcut studiile în conservatoriul teatral din Viena, în sėptemăna trecută a debutat cu mare succes în „Burgtheater“. Înregistrând cu bucurie această scire, ne exprimăm adâncea noastră părere de rău, că nu putem vedé angagiată pe juna artistă pentru teatrul Național din București. Este dureros, că câte talente teatrale avem, mai tóte sânt silite a peregrină în străinătate, őr acasă arta română îmbracă doliu.

Dșóra Carlotta Leria a reportat un mare succes în teatrul operei dela Nizza, unde este angagiată pentru stagiunea de erna curentă. ȓiarele din localitate scriu cu entusiasm despre debutul artistei române. Óre pėtrunde-vor aceste aplause la auđul direcțiunii teatrale din București?! Căci este curios, că de și avem artiste escelente, acele nu se angagază la teatrul Național, ci sânt silite a se esila în străinătate.

Călındare. „Călındarul“, edat de tipografia diecesei aradane, a apărut, conținėnd, afară de partea călındaristică, șematismul mitropoliei gr. or. române, tėrgurile de țeră, și o narațiune „Legea este cum o fac domnii“ séu „Fântăna banilor. Prețul 30 cr. — Călındarul bucovinean al Societății pentru cultura și literatura română în Bucovina a apărut și pentru anul viitor, redigiat de dl Calistrat Coca, secretariul Societății. Mișcarea literară a Românilor din Bdcovina s'a redus la acest călındar. Sperăm dar că cel puțin acesta va fi spriginit. Prețul unui esemplar e 60 cr. Călındarul, afară de părțile calıdaristice, conține și un almanach, în care, vedem publicându-se lucrări de dnii C. Morariu, S. Fl. Marian, și alte scrieri nesubsēmuate.

Diar nou. „Albina“ se numesce o fóie literară și științifică redigiată de dnii Nicolae Miculescu și Ștefan Bodiu, care a apărut la Tuzanu-Severin, prinșind a eși de doue ori pe lună.

C e n o u ?

Sciri personale. Dl A. O. Odobescu, distinsul nostru scriitor și archeolog, care ocupă ađi sarcina de secretar general al legațiunii diplomatice romane la Paris, fu numit de guvernul frances oficier al instrucțiunii publice, acordându-i dreptul de a purtă la pept decorația de aur numită „Palme academice“. — Dl dr. Ioan Mihaly a cetit în a doua ședință a reuniunii archeologice din Marămureș un studiu al seu intitulat : „Marămureș în timpul preistoric“. — Dl dr. Iacob Maior, tinėrul medic din Mehadia, la 29 octombrie fu ales medic comunal în Lugoș în locul regretatului dr. Iosif Miescu, cu 334 voturi contra 312, pe cari le-a obținut jidanul dr. Hugo Berger; deci lupta a fost mare. — Dl dr. Ludovic Meheș fu ales medic la Mehadia, în locul dlui dr. Iacob Maior, ales la Lugoș. — Dl V. D. Păun, profesor la gimnasiul Cantemir din București, a și plecat în Germania, spre a ajută în studiul limbei române pe principii Leopold și Carol.

Hymen. Dl George Șerban, avocat în Caransebeș, carele pân'acuma a fost vice-fișc comitatens în Bečherec, în duminica trecută, la 13/25 nov. ș-a serbat cununia cu dșóra Aurelia Janculescu, fiica dlui Iulian Janculescu, director al casei de economii din Lugoș și bărbat binecunoscut pe terenul național și bisericesc. Óspeții, cea mai mare parte rudele noilor căsătoriți, au format o frumósă cunună din societatea română mai alesă. Funcțiunea de nuni fu indeplinită de cătră unchiul mirelui dl Vincențiu Bogdan, fost deputat dieci și actualminte avocat în St. Nicolae mare din Teronol și de cătră unchiul miresei dl dr. Petru Stoicaru mare, fost deputat din Zombor. La cununie biserica ș-a umpliat de public român și străin, la care probitatea caracterului socrului mic a aredicat la mare

vață pe acesta. O mesă splendidă și apoi dansul tinereții a făcut să rămână plăcut suvenir acesta nuntă pentru toți câți au luat parte. Damele de față au fost: Dăminele: Bogdan, Șerban (Folea), Iulia Șerban (Ciadnad), Emilia Halic (St. Nicolau-mare), Livia Vuia (Arad). Din Lugos au fost dăminele: Hațeg, Martinescu, Dogariu, Peștean, Bredicean, Demeter, Brnesa Bruckenthal, Bagi. Domnișorele: Maria și Elena Șerban (Ciadnad), Stancovici (Caransebeș); din Lugos: Sofia Martinescu, Catinca Peștean, Ianca Cermeli, Clementina Bagi, Emilia Nicolici. — *Dl dr. Dimitrie Selcelean*, avocat în Caransebeș, la 13/25 novembre s'a cununat în Cella comitatului Caraș-Severin cu domnișora Maria Ianculescu, fiica preotului gr. oi. din Juresci. — *Dl Ioan Habor*, teolog absolut al dieceșii lugoșane, la 10/22 novembre ș-a incredințat de soție pe domnișora Iuliana Pop, nepoța Rds. D. canonic Petru Pop din Lugos. — *Dl August Teochar*, comerciant în Beiuș, s'a logodit cu dșora Adelina Andrași, nepoța comerciantului Paul Marcovici din Tinca. — *Dl Vasiliu Dengel* și dșora Șarlota Baritiu la 13/25 își serbară cununia în Mică-Sasa; ospetul se țină în casa dlui A. Neagoe, proprietar în localitate

Reuniunea femeilor române din Brașov a ținut adunarea sa generală la 7/19 novembre. S'a raportat, că reuniunea a subvenționat și în anul acesta școala de fetițe din Brașov cu 800 fl., cea din Blaș cu 400 fl., cea din Sibiu cu 300 fl., cea din Câmpeni cu 50 fl. Fetițele lipsite de mijloace s'au proveșut cu materialul necesariu pentru lucru de mână. Reuniunea are 83 membre; fondul ei, administrat prin dna casieresă Agnes Dușoi, se urcă la 38,744 fl. 28 cr.

Societatea română de cântări și muzică din Caransebeș arangia cu concursul dlui I. Scherff sâmbetă în 12/24 novembre în sala mare dela „Pomul verde” producțiune ordinară constatătoare din 1) Dumitrescu: Mers ostășesc; 2) A. Braun: Cu dor; 3) G. Dima: a) Codrul verde, b) Sequidilla; 4) Cavadia: c) Dor de resbunare, cântece, cântate de Nicolae Popovici, acomp. de dl I. Scherff; 5) Alesandrescu: Tata-rul; 6) Humpel: Diua triumfală; 7) G. Dima: Fântâna cu trei isvóre, cuartet duplu micșt; 8) Flechtenmacher: Tata moș pentru solo, chor și piano. După producțiune urmă joc.

Societatea „România Jună” a tinereții române din Viena ni-a trimis raportul seu anual pe anul dela 1 octombrie 1882 până în 30 septembrie 1883. Din aceasta scótem următorele date: Conducerea Societății. a) Comitetul: În semestrul I. Stud. med. Iuliu T. Mera, president; stud. filos. Septimiu S. Albini, vice-president; stud. med. Alesandru Popa, secretar; stud. techn. Barbu C. Țapirdea, secretar; stud. techn. Iuliu Moșișil, cassar; stud. med. Gavril Dobrean, controlor; stud. med. Aurel Grigorovici, bibliotecar; stud. med. Alesandru Tuducescu, econom. În semestrul II. Stud. med. Iuliu T. Mera, president; stud. med. Mihaiu Vișnevschi, vice-president; stud. filos. Silvestru Moldovan, secretar; stud. med. Dimitrie Puhaci, secretar; stud. techn. Iuliu Moșișil, cassar; stud. med. Gavril Dobrean, controlor; stud. med. Aurel Grigorovici, bibliotecar; stud. silv. Simon Pop, econom. b) Comisia literară: Stud. techn. Aureliu Cupșa, stud. med. Alesandru Pop, stud. med. Grigorie Onciul, stud. silv. Simion Pop, stud. filos. Vasile L. Goldiș. c) Comisia revedětore: În semestrul I. Stud. med. Mihaiu Vișnevschi, stud. med. Pompei German, stud. techn. Corneliu Roman. În semestrul II. Drd med. Emiliu Codru Drăgușanul, drd med. Victor Mihailaș,

stud. med. Andrei P. Monda. Intreprinderea de frunte în anul trecut a Societății a fost edarea almanacului, care a produs un vinit curat de 2155 fl. 24 cr. și astfel Societatea a scăpat din perplesitate financiară, în care se află în timpul din urmă. Biblioteca s'a înmulțit cu 107 opuri în 81 volume și 33 broșuri; în cabinetul de lectură s'au aflat 50 de diare. Societatea a avut 43 de membrii onorari, 18 fundatori, 32 emeritați și 3 binefăcători, 40 ordinari, 1 estraordinar. A ținut 14 ședințe ordinare și 3 estraordinare, în cari s'au cetit operate și critice. Biblioteca, cu sporul indicat mai sus, s'a urcat la 1204 opuri în 798 volume și 635 broșuri. Averele Societății: fondul disponibil 1959 fl. 86 cr., fondul neatacabil 6149 fl. 95 cr., la olaltă 8109 fl., ~~total~~ calculii 147 fl. 99 cr., esemplare din almanac în preț de 386 fl., de incasat pentru esemplare vëndute 518 fl. Averele totală este 9661 fl. 80 cr.

Românii din Serbia sânt tratați foarte vitreg din partea guvernului sêrb. Deci în săptămânile trecute se resculară. Acesta fu „revoluția din Serbia”, despre care diarele politice scriseră dițele aceste. Așa numita Craina, compusă din districtele Negotin, Zaicar și Cnăievaț, este locuită în cea mai mare parte de români. Românul din Serbia nu voescă să se scia de cultura în limba sêrbescă. Cu cât mai mult este apăsat, cu cât mai multe încercări se fac spre a-l serbisă, cu atât mai mult uredă tot ce e sêrbesc.

În **Baia mare** se înființază o bibliotecă de studii române pentru studenții români dela acel gimnasiu. Spre acest scop a intrat până-acuma la dl profesor de limba română la acel gimnasiu, Gavril Szabó, 83 fl. Din acesta sumă 45 fl. 30 cr. s'au întrebunțat pentru cumpărare de cărți. Facem apel și noi la toți românii bine simțitori, și în deosebi către bărbații noștri zeloși din acele părți, să spriginescă acesta întreprindere menită a înaintă cultura națională, paladiul esistenței noastre!

Procesul Spanga și soții s'a desbătut în săptămâna trecută la forul de apel din Budapesta. Sentința de mörte în contra lui Spanga și Pitély fu întărită; ér pedepsă cu mörte a lui Berecz se schimbă în închisöre de 15 ani.

Sciri bucureșcene. *Facultatea de medicină din Iași* döră se va desființă, căci comisiunea bugetară a făcut propunerea în înțelesul acesta, sub cuvântul că ea n'ar fi frecventată d'un numer de ajuns de studenți. — *La Ateneu*, în ședința plenară a membrilor în 3/15 novembre, s'a discutat cestiunea clădirii bibliotecii și a edificiului Ateneului; dl Esarcu a citit în acesta privință un lung raport. — *Dl Const. Baicoian*, architect, după ce a studiat la școala politehnică din Zürich și s'a perfecționat în școala de bele-arte din Paris, unde ș-a terminat cu succes studiile, s'a întors la Bucuresci.

Călințarul săptămânei.

Diua sept.	st. n.		Numele sântilor și sêrbătorile.	Sôrele resare	Sôrele apunș
	st. v.	st. n.			
Duminecă	20	2	Păr. Grigoriu	7 17	4 22
Luni	21	3	(†) Intr. în Bis.	7 18	4 22
Mărți	22	4	Ap. Philimon	7 19	4 22
Mercuri	23	5	Păr. Amflohie	7 20	4 22
Joi	24	6	P. Clim. al Romei	7 21	4 22
Vineri	25	7	Mart. Ecaterina	7 22	4 22
Sâmbetă	26	8	Păr. Alipiu	7 23	4 22

Proprietar, redactor respundător și editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy în Oradea-mare. Strada principală.